

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และการดื่มสุราโดยการวิเคราะห์เมตา

บทคัดย่อ
ของ
วรรณชนก จันทชุม

เสนอต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตร (เน้นวิจัย)
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มีนาคม 2549

วรรณชนก จันทขุม. (2549). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และการดื่มสุราโดยการวิเคราะห์เมตา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ดร.สธัญ ภู่งง, ดร.มนัส บุญประกอบ, ดร.ยุทธนา ไชยจุกุล.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และการดื่มสุราด้วยวิธีการวิเคราะห์เมตา โดยสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 123 เรื่อง ที่มีแบบแผนการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์และการวิจัยเชิงทดลอง ในปี พ.ศ. 2528 -2547 เป็นงานวิจัยที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ t , Z , F , χ^2 หรือ r

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เมตาของโรเซนทาลและเฮตเจส ที่มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการคำนวณขนาดอิทธิพลของงานวิจัยทุกเรื่อง และปรับให้เป็นขนาดอิทธิพลมาตรฐาน การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของค่าขนาดอิทธิพล และศึกษาอิทธิพลของตัวแปรปรับหรือตัวแปรคุณลักษณะ ในการอธิบายความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล

ผลการวิจัย พบว่า

1. จากคุณลักษณะทั่วไปของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ พบว่ารายงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่าการดื่มสุรา โดยเป็นรายงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ การป้องกัน และการเลิกสูบบุหรี่ถึงร้อยละ 87.81 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ (สูบ ไม่สูบ) ร้อยละ 39.84 และเป็นการศึกษาวิธีการต่างๆ ที่เป็นการจัดกระทำของผู้วิจัย เพื่อป้องกันไม่ให้สูบบุหรี่หรือเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ ร้อยละ 21.95 และ ร้อยละ 26.02 ตามลำดับ สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุรา และการป้องกันการดื่มสุราพบว่ายังมีการศึกษาน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการดื่มหรือไม่ดื่มสุราร้อยละ 10.57 แต่การศึกษาที่มุ่งป้องกันการดื่มสุรามีน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 2 และไม่มีการศึกษาเพื่อทำให้ผู้ดื่มสุราแล้วเลิกดื่มสุราเลย

2. ปัจจัยภายในมีขนาดอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ มากกว่าปัจจัยภายนอกเท่ากับ .25 และ .17 ตามลำดับ ในภาพรวมเท่ากับ .19 โดยเป็นขนาดอิทธิพลในระดับต่ำ สำหรับปัจจัยภายนอก พบว่าสภาพแวดล้อมจากสังคมและเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่าด้านอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ .26 และ .24 ตามลำดับ

3. วิธีการต่างๆ ที่จัดกระทำให้มีขนาดอิทธิพลต่อการป้องกันการสูบบุหรี่เท่ากับ .36 และมีขนาดอิทธิพลต่อการเลิกสูบบุหรี่เท่ากับ .46 ในภาพรวมเท่ากับ .41 โดยเป็นขนาดอิทธิพลในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นการที่มุ่งพัฒนาปัจจัยภายในของบุคคล ได้แก่ การฝึกทักษะชีวิต การให้ความรู้/สุศึกษา และการเสริมสร้างพลังอำนาจ/การเสริมสร้างภาวะผู้นำ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกระทำที่นำปัจจัยภายนอก ได้แก่ กลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การสนับสนุนทางสังคม การให้คำปรึกษารายกลุ่ม และ การเข้าค่าย/ การจัดกิจกรรมกลุ่ม

4. ปัจจัยภายในมีขนาดอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มสุรา มากกว่าปัจจัยภายนอก เท่ากับ .32 และ .18 ตามลำดับ ในภาพรวมเท่ากับ .21 โดยเป็นขนาดอิทธิพลในระดับต่ำ สำหรับปัจจัยภายนอก พบว่าสภาพแวดล้อมจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุรามากกว่าด้านอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ .32 สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการเลิกดื่มสุราไม่ได้ทำการสังเคราะห์ เนื่องจากมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาในประเด็นนี้

5. จำนวนตัวอย่างของงานวิจัยที่ศึกษา ปีที่ทำการวิจัย เพศของผู้วิจัย สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย และคะแนนคุณภาพของงานวิจัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลมาตรฐาน ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้ร้อยละ 13.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบในกลุ่มย่อยพบว่า มีเพียงหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัยและคุณภาพของงานวิจัยเท่านั้นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลมาตรฐานของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการสูบบุหรี่และการเลิกสูบบุหรี่ ได้ร้อยละ 8.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ไม่พบว่ามีตัวแปรใดสามารถอธิบายความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลมาตรฐานของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มสุราได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลที่ได้จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ควรกระตุ้นและสนับสนุนให้ทำการวิจัยขั้นสูงต่อไป ในประเด็นที่ยังมีการศึกษาน้อย ควรนำผลการวิจัยในตัวแปรที่ให้ค่าขนาดอิทธิพลมาตรฐานในระดับปานกลางหรือสูง และมีการศึกษามากแล้ว ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนสูบบุหรี่หรือดื่มสุรา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนบุคลากรให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเปิดโอกาสในการทำวิจัยมากขึ้น โดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมทำวิจัย และกิจกรรมการเผยแพร่ผลการวิจัย สำหรับการวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยควรมีการรายงานผลการวิจัยในรูปค่าสถิติ เพื่อประโยชน์ในการสังเคราะห์งานวิจัยต่อไป

META-ANALYSIS OF RESEARCH RESULTS ON SMOKING AND ALCOHOL DRINKING

**AN ABSTRACT
BY
WANCHANOK JUNTACHUM**

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Doctor of Philosophy (Ph.D.) in Applied Behavioral Science Research
at Srinakharinwirot University
March 2006

Wanchanok Juntachum. (2006). Meta-Analysis of research results on smoking and alcohol drinking. Bangkok: Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Sathon Bhookong, Dr. Manat Boonprakob, Dr. Yuttana Chaijukul.

The purpose of this research was to synthesize research results on smoking and alcohol drinking by using meta-analysis. The research synthesis consisted of 123 quantitative studies of correlational and experimental designs from 1984 to 2004, which were statistically analyzed and provided statistics, such as t , Z , F , χ^2 or r .

Using the procedure proposed by Rosenthal and Hedges, the following steps were performed. The effect size indicators were computed and transformed to standardized effect size. The homogeneity of variance of standardized effect size was tested. Lastly, Multiple Regression Analysis (MRA) and Analysis of Variance (ANOVA) were used to study variation in effect size indicators by moderator variables.

The results indicated that:

1. For the general characteristic of researches, it found that there were imbalance in research content of the studies. Most researches focused on smoking (87.81%). Forty percent of smoking studied factors associated with smoking behavior (smoker or non-smoker), treatment programs of smoking prevention (21.95%) and cessation (26.02%). There were only a few researches on drinking, which studied factors associated with drinking behavior (10.57%) and prevention (1.63%). None studied drinking cessation.

2. Internal person factors had higher effect size on smoking behavior than external factors of related environment (.25 and .17, respectively). The average effect size in these studies was .19, which was described as low. For external factors, social and peer environment had higher effect size on smoking behavior than the others (.26 and .24, respectively).

3. Treatment program had effect size on smoking prevention (.36) and cessation (.46). The average effect size in these studies was .41, which was described as moderate. Most of them focused on internal factor developments including life skill training, health education, and empowerment/leadership encouragement. Moreover, there were interventions that included external factors to cooperate in preventing, such as peer group, social support, group consultant, training and group activity.

4. Internal person factors had higher effect size on drinking behavior than external factors of related environment (.32 and .18, respectively). The average effect size in these studies was .21, which was described as low. For external factors, peer environment had higher effect size on drinking behavior (.32) than the others. However, the researches of alcohol prevention and cessation were not synthesized because of few studies in this topic.

5. Sample size in each study, published year, researcher's sex, sample status, researcher's organization, and research quality accounted for 13.8 % of variance in effect size of smoking behavior ($p < .01$). When compared average in each set of studies, it found that only researcher's organization and research quality were significantly.

6. Researcher's organization accounted for 8.4 % of variance in effect size of smoking prevention and cessation ($p < .05$).

7. No variable could explain of variance in effect size of drinking ($p < .05$).

The research findings implied that researchers should be encouraged to conduct advanced research in the topics of few studies. The variables that had medium or high average effects and had many studies should be implemented in order to protect youths from smoking or drinking. There should be an encouragement for involved organizations to utilize research results and to arrange effective activities for research training and dissemination. For future research, researchers should always report statistical results for the sake of meta-analysis of research in the future.